

N:o 47.

Ank. till Riksd. kansli den 14 april 1899, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken samt till lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen.

Genom proposition, n:o 6, af den 30 december 1898, hvilken af båda kamrarne blifvit till lagutskottet hänvisad, har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga här nedan införda förslag till

1:o) lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman;

2:o) lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken; samt

3:o) lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen.

Ifrågarande proposition är föranledd af Riksdagens skrifvelse till Konungen den 11 april 1890, deri Riksdagen på anförda skäl anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes efter föregående utredning taga i öfvervägande, huruvida och under hvilka vilkor statsmagten kunde, utöfver hvad i sådant hänseende redan funnes stadgad, till befrämjande af ett betryggadt rättstillstånd ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom felaktig embetsförvaltning kunde blifva enskilde samhällsmedlemmar tillskyndade, samt derefter till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som af omständigheterna kunde finnas påkallad.

Efter det att vederbörande myndigheter afgifvit utlåtanden öfver denna Riksdagens framställning, föredrogs ärendet i statsrådet den 8 mars 1895. Föredragande departementschefen uttalade dervid, att då frågan om statens ansvarighet för skada, som uppkomme genom felaktig embetsförvaltning, borde för olika tjänstemannaklasser bedömas efter olika grunder, frågan icke lämpligen kunde på en gång upptagas till behandling i hela dess vidd. Riksdagen hade ock, såsom dess skrifvelse utvisade, hufvudsakligen haft sin uppmärksamhet rigtad på tjänstefel af de myndigheter, som hade befattning med utsökningsmål, och det vore tvifvelsutan förnämligast på detta område, som behovet af en lagstiftning i det af Riksdagen angifna syfte framträdde. Den af Riksdagen begärda utredningen och de förslag, som deraf kunde föranledas, borde därför för närvarande lämpligen begränsas till det sålunda angifna området.

Med anledning af hvad departementschefen sålunda anförde och i öfverensstämmelse med hans hemställan blef samma dag åt en komité uppdraget att utreda, huruvida och under hvilka vilkor staten kunde ikläda sig ansvar för skada och förluster, som kunde varda enskilde samhällsmedlemmar tillskyndade genom felaktig embetsförvaltning af de myndigheter, hvilka jemlikt 1 kap. utsökningslagen hade befattning med utsökningsmål, samt derefter inkomma med underdånigt betänkande och förslag i ämnet.

Den sålunda tillsatta komitén afgaf sitt betänkande den 24 januari 1896. De af komitén utarbetade lagförslagen undergingo derefter granskning inför högsta domstolen, hvarefter och sedan, i anledning af inom högsta domstolen gjorda anmärkningar, vissa jemkningar blifvit i förslagen vidtagna, ärendet å nyo anmäldes i statsrådet den 31 december 1898, dervid beslöts aflåtande till Riksdagen af nu föreliggande proposition.

Utskottet har, vid granskning af de i propositionen innefattade lagförslagen, ej funnit något att erinra mot de under 2:o och 3:o upptagna. Af-

ven förslaget till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, har i hufvudsak vunnit utskottets godkännande, och endast i fråga om några få detaljer har utskottet funnit ändringar erforderliga.

3 § har sålunda i tvenne särskilda afseenden ansetts vara i behof af ändring. Dels har utskottet, i öfverensstämmelse med hvad af Högsta Domstolen föreslagits, till undvikande af oskäligt dröjsmål med ersättningsfrågans afgörande, för det fall att kammarrätten finner sig böra hänvisa saken till pröfning af domstol, uti paragrafen intagit bestämmelse om sex månaders fatalietid för rättegångens anhängiggörande; dels hafva bestämmelserna om forum för sådan rättegång syntes utskottet kunna för den enskilde vålla svårigheter i tillämpningen, då det mången gång kan vara tvifvelaktigt, hvarest tillgreppet och förskingringen egt rum. Utskottet har därför ansett sig böra föreslå sådan ändring af paragrafen, att rättegången skall anhängiggöras vid den domstol, som om tillgreppet eller förskingringen ransakat, eller, om sådan ransakning ej egt rum, vid den brottslige embets- eller tjänstemannens forum domicilii.

Såsom en direkt följd af den förändring utskottet vidtagit i 3 § genom införande af stadgande om viss fatalietid för anhängiggörande af rättegång har 4 §:s bestämmelse om rätt för kronan till provokatorisk talan ur förslaget uteslutits.

Slutligen har utskottet uti 6 § inryckt bestämmelse derom, att det frikännande utslag, som i paragrafen stadgats såsom förutsättning för kronans talan om återfående af utgifven ersättning, måste hafva vunnit laga kraft, innan sådan talan må anhängiggöras.

Under åberopande af det anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen, under förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande proposition ej kan i oförändradt skick godkännas, ville för sin del antaga följande:

1:o) **Lag**

om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada,
som förorsakats af embets- eller tjänsteman.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Tillgriper och förskingrar embets- eller tjänsteman, som enligt 1 kap. utsökningslagen eger att med utsökningsmål taga befattning, penningar, värdehandlingar eller annat, som han enligt utsökningslagen fått om händer, skall ersättning för det tillgripna och förskingrade utgå af allmänna medel.

2 §.

Är embets- eller tjänstemannen af domstol förklarad saker till tillgreppet och förskingringen, skall den, som vill för det tillgripna och förskingrade erhålla ersättning af allmänna medel, inom sex månader från den dag, då domstolens utslag meddelades, till Konungens befallningshafvande i det län, der den brottslige haft sin befattning, ingifva sin till kammarrätten ställda ansökning om ersättnings utbekommande. Har embets- eller tjänstemannen afidit eller rymt, och kan i följd deraf frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej af domstol prövas, skall ansökningen ingifvas inom sex månader från den dag, Konungens befallningshafvande låtit i allmänna tidningarne kungöra, att brist yppats i medel eller annat, som den döde eller afvikne i kraft af sin tjänst haft om händer.

Inkommer ej ansökningen inom den tid nu är sagd, hafve sökanden sin rätt mot kronan förlorat.

Kongl. Maj:ts förslag:

3 §.

Har ansökning, som i 2 § afses, till Konungens befallningshafvande inkommit, åligger det Konungens befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till kammarrätten insända; och varde kammarrättens advokatfiskal i målet hörd.

Pröfvar kammarrätten sökanden hafva visat sin rätt, varde ersättning honom tillerkänd. I annat fall hänvise kammarrätten sökanden att *efter stämning utföra sin talan vid allmän underrätt i den ort, der tillgreppet och förskingringen egt rum.*

Öfver kammarrättens utslag må ej klagan föras.

4 §.

Varder sökanden hänvisad att sin talan vid allmän domstol utföra, stånde ock kronan fritt att genom sakens instämmande äska pröfning af sökandens rätt.

Utskottets förslag:

3 §.

Har ansökning, som i 2 § afses, till Konungens befallningshafvande inkommit, åligger det Konungens befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till kammarrätten insända; och varde kammarrättens advokatfiskal i målet hörd.

Pröfvar kammarrätten sökanden hafva visat sin rätt, varde ersättning honom tillerkänd. I annat fall hänvise kammarrätten sökanden att, *vid talans förlust, inom sex månader sedan denne af kammarrättens utslag erhållit bevislig del, efter stämning utföra sin talan vid den underrätt, som om tillgreppet och förskingringen ransakat, eller, om i följd deraf, att embets- eller tjenstemannen afidit eller rymt, frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej kunnat af domstol pröfvas, vid den underrätt, der embets- eller tjenstemannen skolat svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet.*

Öfver kammarrättens utslag må ej klagan föras.

Kongl. Maj:ts förslag:

5 §.

Har ersättning enligt denna lag utgått, ege kronan att söka sitt åter af den eller dem, som äro för det tillgripna och förskingrade ansvarige.

6 §.

Varder embets- eller tjänsteman, som förklarats saker till tillgrepp och förskingring, frikänd i högre rätt, ege kronan *söka återvinning af hvad såsom ersättning enligt denna lag blifvit utbetaldt.*

7 §.

Hvad förut i denna lag är stadgadt skall ega tillämpning jemväl der embets- eller tjänsteman, hvarom i 1 § sägs, tillgriper och förskingrar

hvad han fått om händer enligt särskilda stadganden om utmätning för kommunalutskylder, allmänna afgifter med mera,

influtna bötesandelar, hvilka ej tillkomma kronan, eller

hvad för fullföljd af talan blifvit nedsatt och å tjenstens vägnar af honom tagits om händer;

så ock der kronofogde tillgriper och förskingrar andra medel, som i fögderiets specialräkning skola redo-

Utskottets förslag:

4 §.

Har ersättning enligt denna lag utgått, ege kronan att söka sitt åter af den eller dem, som äro för det tillgripna och förskingrade ansvarige.

5 §.

Varder embets- eller tjänsteman, som förklarats saker till tillgrepp och förskingring, frikänd i högre rätt, ege kronan, *sedan rättens utslag vunnit laga kraft, söka åter den ersättning, som enligt denna lag blifvit utbetald.*

6 §.

Hvad förut i denna lag är stadgadt skall ega tillämpning jemväl der embets- eller tjänsteman, hvarom i 1 § sägs, tillgriper och förskingrar

hvad han fått om händer enligt särskilda stadganden om utmätning för kommunalutskylder, allmänna afgifter med mera,

influtna bötesandelar, hvilka ej tillkomma kronan, eller

hvad för fullföljd af talan blifvit nedsatt och å tjenstens vägnar af honom tagits om händer;

så ock der kronofogde tillgriper och förskingrar andra medel, som i fögderiets specialräkning skola redo-

Kongl. Maj:ts förslag:

visas eller eljest af honom å tjenstens vägnar till redovisning emottagits.

I fall, som i denna § sagda äro, skall dock ersättning af allmänna medel ej utgå för hvad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar af stadens medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

Utskottets förslag:

visas eller eljest af honom å tjenstens vägnar till redovisning emottagits.

I fall, som i denna § sagda äro, skall dock ersättning af allmänna medel ej utgå för hvad ledamot i magistrat eller stadsfogde tillgriper och förskingrar af stadens medel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

2:o) **Lag**

om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken.

Häri genom förordnas, att 17 kap. 11 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

Derefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, Rikets Ständers, städers och allmänna af Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningsars fordringar hos de tjenstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för hvad af sådan uppbörd hos dem innestår; så ock fordringar i öfrigt hos kronans embets- eller tjenstemän för egendom, som desse, i och för embete eller tjänst, emottagit. Har ersättning af allmänna medel utgått för hvad embets- eller tjensteman tillgripit och förskingrat, skall, der kronan af honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.

Hvad nu är stadgadt skall icke ega tillämpning i förmånsrättstvister, hvilka göras anhängiga före utgången af december månad 1899.

samt 3:o) **Lag**
om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§
utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

85 §.

Utmätningssmannen åligger att, då fast egendom blifvit tagen i mät, genast anmäla det hos öfverexekutor och tillika, om gäldenären vid utmätningen uppgifvit auktionsställe, såsom i 94 § sägs, gifva det tillkänna.

Då fast egendom blifvit utmätt, vare utmätningssmannen pliktig att genast å landet till domaren och i stad till rätten insända bevis om utmätningen, innefattande uppgift om beloppet af den fordran, för hvilken utmätningen egt rum, samt huruvida samma fordran är intecknad eller icke intecknad äfvensom hvad i öfrigt kan vara erforderligt för att tydligt utmärka, hvilken den fordran är, hvarför utmätningen skett.

Myndighet, som enligt 28 § meddelat förordnande om fast egendoms försäljning eller hos hvilken, jemlikt 51 § konkurslagen, äskats försäljning af konkursbos fastighet i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad, vare ock pliktig att bevis derom ofördröjligen insända, å landet till domaren och i stad till rätten.

86 §.

Har borgenär, som sökt utmätning, lemnat gäldenär anstånd med betalningen, må ej målet derigenom uppehållas utöfver sex månader från den dag, då utmätningssmannen mottagit de i 54 eller 56 § omförmälda handlingar. Fortfar anståndet vid utgången af nämnda tid, vare ansökningen förfallen och gånge verkställd utmätning åter.

143 §.

Medel, som till utmättningsman influtit och borgenär tillkomma, skola, utom i fall som i 137 sägs, hos utmättningsmannen hållas borgenären till handa under åtta veckor från den dag borgenären eger rätt att medlen utfå. Varda medlen ej under den tid eller derefter före ingången af nästföljande kalendermånad af borgenären lyftade, skola de ofördröjligen af utmättningsmannen i länets ränteri nedsättas; och ege utmättningsmannen sedermera att med beviset om nedsättningen till borgenären redovisa. Der fordringsbevis, som för utmättnings vinnande blifvit af borgenär aflemnadt, bör efter målets handläggning till honom återställas, skall handlingen hos utmättningsmannen hållas borgenären till handa under åtta veckor; och gälle i öfrigt om sådan handling hvad nyss är om influtna medel stadgadt.

Försummar borgenär att ur utmätt egendom taga betalning, hafve ej rätt till ränta från den tid det af honom berott att betalning njuta, der ej på grund af stadgandet i 138 § sådan ränta må honom tillgodokomma.

Har någon fått lyfta köpeskillingsmedel, innan frågan om bättre rätt dertill blifvit slutligen pröfvad, och finnes han sedan pliktig att det lyftade eller någon del deraf återbära, gälde ränta efter sex för hundra om året.

164 §.

All nödig kostnad för utmätning samt utmätt egendoms vård och försäljning, så ock för köpeskillings fördelning skall ur den utmätta egendomen gäldas; kostnad, som ej sålunda gulden varder, skall af sökanden betalas och må, der den ej vid anfordran gäldas, hos honom utmätas.

Sökes utmätning på grund af dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, vare sökanden pliktig att utmättningskostnaden förskjuta, om utmättningsmannen det äskar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900. Mål, som vid den tid redan äro anhängiga, skola behandlas efter äldre lag.

Stockholm den 14 april 1899.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

- a) *beträffande förslaget till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman*

af herrar *Hasselrot, G. Andersson, Sandqvist och P. J. Andersson*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka dels följande förändrade lydelse af 2 och 3 §§ i förslaget till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, dels att vid sådant förhållande 6 § i förslaget måtte utgå.

2 §.

Är embets- eller tjänstemannen *genom laga kraft egande utslag* af domstol förklarad saker till tillgreppet och förskingringen, skall den, som vill för det tillgripna och förskingrade erhålla ersättning af allmänna medel, inom sex månader från den dag, *då utslaget vann laga kraft*, till Konungens befallningshafvande i det län, der den brottslige haft sin befattning, ingifva sin till *Konungen* stälda ansökning om ersättnings utbekommande. Har embets- eller tjänstemannen afidit eller rymt, och kan i följd deraf frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej af domstol pröfvas, skall ansökningen ingifvas inom sex månader från den dag, Konungens befallningshafvande lätit i allmänna tidningarna kungöra, att brist yppats i medel eller annat, som den döde eller afvikne i kraft af sin tjänst haft om händer.

Inkommer ej ansökningen inom den tid nu är sagd, hafve sökanden sin rätt mot kronan förlorat.

3 §.

Har ansökning, som i 2 § afses, till Konungens befallningshafvande inkommit, åligger det Konungens befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till *justitiedepartementet* insända.

Pröfvar *Konungen* sökanden hafva visat sin rätt, varde ersättning honom tillerkänd. I annat fall hänvisas sökanden att, vid talans förlust, inom sex månader, sedan denna af *Konungens beslut* erhållit bevislig del, efter stämning utföra sin talan vid den underrätt, som om tillgreppet och förskingringen ransakat, eller, om i följd deraf, att embets- eller tjänstemannen aflidit eller rymt, frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej kunnat af domstol pröfvas, vid den underrätt, der embets- eller tjänstemannen skolat svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet;

samt af herr *Trygger*, som instämt uti den af herr *Hasselrot* m. fl. afgifna reservationen i fråga om 2 och 6 §§ i förslaget samt ansett 3 § böra erhålla följande lydelse och 4 § böra i förslaget bibehållas.

3 §.

Har ansökning, som i 2 § afses, till *Konungens* befallningshafvande inkommit, åligger det *Konungens* befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till *justitiedepartementet* insända.

Pröfvar *Konungen* sökandena hafva visat sin rätt, varde ersättning honom tillerkänd. I annat fall hänvisas sökanden att efter stämning utföra sin talan vid allmän underrätt i den ort, der tillgreppet och förskingringen egt rum.

b) *beträffande förslaget till lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen*

af herr *Trygger*, som ansett 85 och 86 §§ böra i deras nuvarande lydelse oförändrade bibehållas.

Herrar *Husberg*, *Ohlsson* och *Jönsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.

Antecknas skulle jemväl, att herrar *Fröberg*, *C. F. Pettersson* och *Redelius* i ärendets behandling ej tagit del.
